

ХРИСТІЯНСТВО В ЙОГО ВИЯВАХ І СЬОГОЧАСНИХ ПРОБЛЕМАХ (ЗА ІВАНОМ ОРТИНСЬКИМ)

Іван Ортинський народився 20 січня 1922 року в селі Погірці Рудківського повіту. В 17 років, щойно отримавши Атестат зрілості за гімназію, він вирушив зі Львова до Італії. Тут в 1939–1943 роках юний Іван навчався у Салезіянській малій семінарії у м. Івреа. В серпні 1942 р. в місті Турін він вступив до новіціату отців Салезіян. Завдяки доброму знанню різних мов, в 1946 році його було призначено гідом в катакомбах Св. Каліста. В 1949–1963 роках Ортинський займав посаду координатора бюро екскурсій по катакомбах.

З 1944 по 1947 рік Іван Ортинський вивчав філософію в м. Фольїццо. Після цього в 1964–1970 роках навчався у Папському університеті Урбаніанум. Водночас з 1963 по 1972 рік викладав при Папській Українській семінарії в Римі. 14 квітня 1968 року висвячений на священника єпископом Іваном Бучком. В 1972 році отець Іван здобуває ступінь доктора богослов'я.

З 1973 року Іван Ортинський працює в Німеччині, розбудовуючи тут Українську Греко-Католицьку Церкву. До 1980 року о. Іван душпастирював серед українських переселенців в Інгольштадті, Мюнхені, Розенгаймі та в містечку Вестерндорф. В 1980–1983 роках – духовник в містечку Шледорф, а в 1984–2003 роках душпастирював в українській греко-католицькій громаді в Рауенберг-Ротенберг. З 2003 року належав до салезіянської спільноти в м. Ендорф, багато зробив для вивчення і практичного впровадження в християнське життя основних положень вчення Дон Боско. Діяльність отця Івана в Німеччині відрізнялась старанним і самовідданим душпастирюванням в українських громадах, а також виданням різноманітної і чисельної духовної літератури для українців Німеччини, а особливо України.

Справою серця для отця-доктора Ортинського було надання посильної допомоги християнам в Україні. Більше ста книжок, які о. Іван написав і зрештою видрукував, є виявом його прагнень зміцнити греко-католицьких християн у вірі, передати їм необхідні катехитичні знання та відомості з історії християнства й Церкви в Україні, з питань християнського віровчення.

Із-за тяжкої серцевої недуги о. Іван на 81 році життя змушений був залишити свою душпастирську працю та оселився в монастирі Ендорф, перетерпівши чисельні операції. Поки дозволяло здоров'я та сили, він відправляв Службу Божу та всюди проповідував, де його тільки потребували. В останні роки отця все більше покидали сили. Помер Іван Ортинський 20 травня 2012 року на 90-му році життя в німецькому містечку Ендорфі.

Іван Ортинський залишив багатющу і різноманітну богословсько-релігієзнавчу спадщину, яка потребує ще свого глибокого аналітичного осмислення. Проголошуючи глибинним змістом посланництва України хрест і водночас історіософськи описуючи поширення і розвиток християнства на вітчизняних теренах, богослов знаходив саме в Україні «місце порозуміння між Сходом і Заходом».

Аналізуючи розбіжності в розумінні єдності в християнстві, Ортинський заявляв, що «основи поєднання ще не зірвано повністю і всеціло», а сама відсутність церковної єдності є великою трагедією України. То ж треба віднаходити шлях до цієї єдності, спільними зусиллями долаючи нерозсудливість католицизму в його ставленні до Східних Церков. Майбутнє християнства Іван Ортинський вбачав у поєднання католиків з православними і відводив в цьому поєднанні місійну роль саме Україні. При цьому він чітко виокремлює ознаки правдивої Христової Церкви, до якої слід прагнути і наголошує, що вимога єдності виходила від самого Ісуса Христа на основі визначення ним цих ознак.

Найбільш значимою історико-релігійною книгою отця-богослова є **«Хрищення, Хрест та харизма України»** (Рим-Мюнхен-Фрайбург, 1988). В ній автор від описань давньої історії української землі, початків християнства і хрищення Русі в 988 році переходить до розгляду ознак і процесів розвитку саме Київського християнства, пише про його занепад після краху Української держави. Поруч з цим Ортинський розглядає історію Української Церкви після Берестейської унії, наголошує на значимості в ній останньої, зокрема у «прагненні ступати слідами засновників християнства в українському народі і відновити тісніше пов'язання з Римом». Але при цьому богослов-історик слушно зазначає, що «стикання через Унію з польським католицизмом витворює погляд про національне значення Східної Церкви, спричиняючися до розбудження приспаної національної свідомості населення. Серед населення зростає любов і пошана до своєї Церкви разом із бажанням витягнути її з занепаду» (С. 113).

Богослова хвилювали питання стану християнства в сучасному світі. Цьому присвячено зокрема ряд його праць («Буття та майбуття християнської віри». – Рим-Мюнхен-Фрайбург, б/р; «Авангард Християнського Благовістя». – Рим - Фрайбург, 1990; «Сенс нашого життя». – Львів, 1997; «Три кольори. Для роздуму сьогодні для тебе». – Львів, 1997; «Сучасна людина і питання існування Бога». – Львів, 1999; «Шлях правди і життя». – Івано-Франківськ, 1999). Тут особливу увагу привертає його монографія **«Христос і сьогодні для мене»** (Львів, 2000), в якій І. Ортинський насамперед наголошує, що «час, у якому ми живемо, безсумніву є зовсім іншим від того, в якому жили всі минулі покоління людей», і цей поворот «не є ще завершений і ще в повному розгорненні виявляє шаленну динаміку... Зміни, які трапилися в певній мірі раптово,

відбиваючись в стилі життя людей, знайшли відгук і в релігійному відчутті та спрямуванні. Засліплена, охміліла, запаморочена своїми досягненнями і новими можливостями людина втрачає рівновагу». І далі отець пише: «Покладаючи всі свої надії на поступ науки і техніки..., людина звужує свої зацікавлення та прагнення у цьому житті, до цієї землі, шукає щастя, сповнення всіх жадань очікує на землі. Небо їй стає непотрібним» (С. 5–6). На основі цього філософ-богослов робить висновок: «Це вже не послаблення того чи іншого віросповідання, не тільки криза Церкви, не тільки зменшення впливу в наших суспільствах релігії. Це вже справжня криза віри в Бога, в потойбіччя та вартості, які донедавна були неодмінними. Отак постає місто людини, в якому немає місця для Бога». Автор наголошує, що раніші війни проти Бога вже не працюють. «Боротьба проти релігії та Бога йде іншими дорогами, більш рафінованими та більш культурними та цивілізованими» (С. 6).

Надто науково плідними є розмірковування І. Ортинського в книзі «Христос і сьогодні для мене» (Львів, 2000) про природу і перспективи секуляризації. Дослідник вважає, що «секуляризація постала і розгорнулася насамперед у біблійному світі, тобто в іудаїзмі і зокрема в християнстві. Підставою її є сама біблійна віра, а згодом – різні рухи, які з'явилися в лоні християнської релігії. Біблія відділяє природу від Бога та відокремлює людину від Бога. Так починається процес «знімання чарів»... Живучи в «святій світськості», християни були загрозою для римської імперальної тиранії. Таким чином вони були невольними секуляризаторами. Відносність, релятивність всіх вартостей, що є одним із важливих вимірів секуляризації, походить також з опозиції Біблії до ідолівства» (С. 8–9).

Нині, зауважує мислитель, секуляризацією називаємо дещо інше – «той процес, який витискає релігію з життя людини, зокрема і з суспільства ... У секуляризації ми вбачаємо лиш один чинник, який збігається з подією «відбоження» та «відрелігійнення» великої частини суспільства». І тут звучать дещо сміливі як для священнослужителя міркування І. Ортинського, які не знайдеш в інших богословів: «Проте секуляризація є також чимось таким, що інколи може мати й аспекти позитивного, а не тільки негативного, а саме: вона дозволить релігії віднайти її у сучасному світі» (С. 10).

І. Ортинський розглядає секуляризацію як «заклик для християн відкинути недобре та звернутись до доброго, яке є сенсом нашого існування... В секуляризації є моменти, що повинні нас повести до замислення та до нової об'явленої дії. Тільки тоді можна буде постати проти духа часу, який не відповідає нашим переконанням та нашій вірі в Христа» (С. 12). Далі звучить вже слухна засторога І. Ортинського: «В цілому, секуляризація має значення дуже розлоге, вмещаючи в собі різні види, прояви та варіанти, постає як процес безповоротний, є водночас вона явищем, що містить в собі двозначність.

Зокрема, незрозуміло, до чого вона веде та якими можуть бути її результати. Не певним є також, чи її заміри ведуть до справжнього визволення людини. Постає підозра, що цей процес переміниться в мотлох, що все прожиратиме, а накінці себе самого, в релятивізм, який чинить все відносним, заперечуючи можливість дійсної Правди та наявність істинної цілі» (С. 10).

Але де б і коли не проявлялася секуляризація, наголошує І. Ортинський, її треба відрізнити від секуляризму. Якщо секуляризація по суті є явищем, яке якимсь чином прагне визволити, то секуляризм є ідеологією, яка є новою системою світу. «Він, виключаючи всі інші концепції, стає нетерпимим щодо інших Секуляризм, таким чином, є тоталітарною настановою. Коли можливо, то чинить він це за допомогою морального чи фізичного насилля» (Там само). Ортинський вважає що найбільш яскравим виявом секуляризму є комунізм зі своєю марксистською ідеологією. До виявів секуляризму дослідник відносить також релятивізм та позитивізм – світогляд, який все очікує від наук, виключаючи інші шляхи та можливості пізнання дійсності.

Отець-богослов визнає те, що нині перед нами постає понурий образ все більшого занепаду віри в потойбіччя, відкинення Церкви. «Це стосується не тільки молоді, але й старшого покоління. Дійсно віруючі нині стають все більше ізольованими, окремими винятками, все більше розбитою діаспорою в бурхливому океані безвір'я, безвідповідальності, аморальності» (С. 29). Основними симптомами кризи віри в потойбічного Бога, на думку І. Ортинського є: виключне звернення до цього світу з одночасним відкиненням чи нехтуванням іншою потойбічною дійсністю; шукання себе самого; тотальне закриття людини в собі; самоздійснення як індивідуальне прагнення до щастя; нестримна жага за різними приємностями, насолодами та розвагами, тими всіма радощами, які можна тепер і тут досягнути; гарячкова гонитва за багатством. «Не визнаючи Бога та нікого над собою, така людина ставить себе на його місце... Вона не думає про безцільність життя, не бере до уваги даремність, не шукає сенсу життя, забуває про минущість усього земного» (С. 13–14).

Водночас І. Ортинський в кризовому стані християнства звинувачує саме ж християнство, точніше – його носіїв. Бо все більш швидкий поступ та динамічний розвиток науки та техніки так прискорили темп перемін та життя, що творить зовсім нову ситуацію на всіх площинах, а також і в духовному вимірі. Тому потреба обнови та виправлення недоліків ставиться все з більшою насущністю (С. 54). «Надмірна суровість, а часто й нелюдне вимагання та невідповідне тлумачення деяких заповідей та церковних приписів завдали християнству немало шкоди. Не менше й фанатичне спрямування християн вплинуло негативно на оцінення християнства в суспільствах. Недоліки Церкви, які в деяких періодах історії визначали зовнішню політику та організацію Церкви, завдали

не меншої шкоди християнській дійсності.... Визнавши те, що динамічний розвиток наук, технік та різних духовних нутровань створили зовсім інший стиль життя та світогляду, що актуалізує питання-потребу оновлення та виправлення». І далі отець пише: «Перед християнином завжди повинен бути присутній принцип, який відрізняє оте передане, що є добрим, від того, що є перестарілим та непридатним, водночас сприймає тільки оте нове, яке відповідає істині та потребам часу, в якому живеться. Інакше крокуватимемо не вперед, а залишимося в минулому, в тому, чого вже немає. Церква тоді стає музеєм або анахронічним явищем, яке вже не є живим організмом» (Там само).

І. Ортинський закликає думати над тим, що «християнство має дати людині сьогодні та тут». Він радить не сплутувати оновлення з «приспосованням до стилю нинішніх нутровань у західних суспільствах», «модю оновлення окраїн християнського життя». Осучаснювати треба не зміст християнської віри, бо він є незмінним, зазначає богослов, а «правильне тлумачення об'явлених правд, яке відповідало б можливостям сприймання їх людиною нашого часу» (Там само).

І. Ортинський наголошує на тому, що оновлення потребує не тільки Церква на Заході, а й на Сході Європи, зокрема в Україні. Хоч оновлення тут і йде, але не в тому напрямку, як це діється на Заході, який мав вільний довший процес розвитку, що проходив то кризами, то піднесенням та поступом. На Сході Церкви залишили християнство в стані застою, занепаду та відсталості. До того ж, проблема оновлення тут має бути іншого роду. А це тому, що, щоб врятуватися від різноманітних руйнівних впливів, релігія трималася тут того, що було. Інакше кажучи, традиція, обстоювання віджилого та консерватизм, були єдином виходом для самозбереження християнства, а особливо там, де панувало марксистсько-комуністичне безбожництво (С. 55).

Богослов визнає те, що оновлення християнства особливо тяжко робити для українського народу, бо ж тут «давній обряд, старовинні традиції та краса українського благочестя притягує, зачаровує, а українська християнська душа ним милується та дорожить» (С. 56).

Ортинський вважає, що, живучи в зовсім нових обставинах, якими є нинішня культура і світосприйняття, слід якимось чином надати й нашому релігійному вислову вигляду, який йшов би у зпівзвуччі з ознаками нашого часу. Обнова релігійної практики повинна йти в ногу з оновленням внутрішніх структур та зовнішніх відношень з іншими вірпоповіданнями та зі світом, що гряде (Там само). «Змінились впродовж віків стилі соціального, культурного та духовно життя світу, – відзначає він. – А тому, якщо хочемо, щоб наше слово слухалось, розумілось та сприймалось, треба настроїти наш заклик на оті дивовижні хвилі, які людина нашого часу могла б схопити. Це ніяк не має означати, що ми маємо змінити зміст, сенс та властиве значення Христового об'явлення та вчення Церкви. Але слід увійти в обстановку мови, якою

наш світ говорить, а ще більше – як відчуває та сприймає наша нинішня культура та цивілізація пропозиції, які їй подаються. Тобто відзнайти оте вістря, яким можна ввійти в людське життя, та отой клин, яким вибити те, що людині не приносить гаразду, а тільки завдає шкоди. Водночас, живучи в плюралістичних суспільствах, слід відчуті чутливість людини інших культур, поглядів та іншого розуміння дійсності. Тому толерантність, терпимість, виrozumіння та пошана до інших повинна супроводжувати нашу настанову до інших релігій та світоглядів» (С. 57).

Розглянувши природу секулярних процесів і з'ясувавши їх наслідки, Ортинський наголошує, що «сьогодні під впливом секуляризації і у протидію тоталітаризму релігія, а зокрема християнство, намагається очиститися від усіх виявів, які викликали б підозру тоталітаризуючого секуляризму (С. 12). Водночас, будучи занепокоєним зростанням секулярності, Ортинський пише: «Спостерігаючи занепад релігійного життя, глибоку кризу віри в потойбіччя, ми задумуємось, чи отакий напрям, така тенденція означає цілковите зникнення релігії в недалекому майбутньому. Або чи це тільки криза, як і раніше, які таким чи іншим чином людина здолала, незважаючи на те, що цього разу маємо явище більш вкорінене та більш небезпечне». І відповідаючи на це поставлене собі ж питання, богослов афористично заявляє, що «віруючому роду немає переводу», Бог таки «не зовсім помер» і відповідає: «В основному віруючі живуть впевненістю, що людина все ж таки ніколи не зможе бути дійсно без Бога, та знаємо, що, як би не було, по суті в нутрі життя кожної людини, якою б вона не була, ніколи не згасає промінчик світла, що її відводить до Бога» (С. 27). В іншому місці богослов наголошує: «Релігія-бо – це сама людина. Це – її буття, її положення існувальне, її істинне спрямування. Дарма, що людина не хоче вірити, незважаючи на те, що вона каже, що не вірить, хоча вона поводить ся так, як би вона не вірила, то в дійсності вона не може не вірити... Людина, що прагне віднайти себе саму, стати собою, у своєму шуканні мусить, скоріш чи пізніш, свідомо чи підсвідомо, так чи сяк, дійти до основи свого буття» (С. 28). Ортинський наголошує на необхідності «проаналізувати духовне становище нинішньої людини, аби зрозуміти її справжнє шукання». Цьому, власне, й присвячена низка його праць.

Схвальним є те, що, як християнин-богослов, Іван Ортинський не ідеалізує християнство, не виголошує йому лише діфірамби. Він прямо і неодноразово наголошує на тому, що «безсумнівно християнство в наш час потребує обнови та виправлення курсу», бо ж «Церква завжди повинна виправлятися» (С. 12). А це тому, що «кожна епоха має свої питання, турботи. Церква Христова знаходиться іноді перед важливими рішеннями, як надати християнству правильне спрямування як оновити життя християнське, якій царині надати особливої уваги, навіваючи їй дух Євангелії. Нинішнє осучаснення є поєднаним із великими проблемами, які виходять з нового обличчя нинішнього людства. Оновлення мусить в

першу чергу стати відповіддю на основно змінені обставини, на сподівання, бажання, надії та журби людини» (С. 50–51).

В монографії «Наука і таємниця» (Львів, 1999) І. Ортинський пише: «І хоча сьогодні загалом релігія не переслідується, не заперечується, проте загальною домінуючою ознакою нашої цивілізації є байдужість до вартостей, які подає релігія, та особливо послаблення віри у потойбіччя, що є характерним для практичного матеріалізму та атеїзму. Суттєвою причиною такого світосприймання та джерелом такої духовної ситуації є, звичайно, не сама наука в собі, не науковці, які творять науку, а тільки уявлення про те, що наукова модель мислення є єдиним універсальним мірилом дійсності» (С. 7). Зауваживши на сказаному, І. Ортинський прагне довести, що колискою справжньої науки все ж є християнська віра. І не в православному, а саме у католицькому її вияві. Така заява богослова не є безпідставною. «Жодна інша релігія або цивілізація не стала колискою науки, крім християнської. І це не тільки тому, що вона зуміла перейняти здобутки античного світу, не тільки тому, що Католицька Церква взяла на себе роль осередка культури, не тільки тому, що її зовнішня організація дала можливості для створення відповідних умов для розвитку знання, але перш за все тому, що вона мала всі дані та переумови для поступу людини у її духовному розвитку. У своїй суті Христове вчення має щось таке, що апелює до людини. Є джерела, з яких людина буде завжди черпати натхнення, є те, що піднімає людину та закликає її до дії, завдяки якій вона йде до все більшого розуміння дійсності, що її оточує, бо з'являється ціль, зміст та остаточна мета... Біблійно-християнська віра..., визнаючи творіння, заявляє людині, що все створене передане у людське розпорядження як завдання та як відповідальність. Відкриття природи та її законів є з такої точки зору тлумаченням та предметним вираженням того, що творіння означає за змістом та в чому полягає його суть» (С. 15).

Відтак, підсумовує отець-богослов, не слід шукати якусь суперечність між наукою і релігією: «Завдання науки є іншими, ніж завдання релігії. Наука прагне пояснити явища природи, встановити закони, на яких опираються дії та процеси у світі природи та в житті людини. Релігія зате, йдучи до першої причини та останньої мети, шукає змісту життя... її ціллю не є дати науковій астрономічній чи іншого роду пояснення, але дати вислів правди віри... До конфлікту між релігією та наукою дійшло лише тому, що релігія не зуміла відрізнити змісту від форми, якої набрала Правда. Тому всі непорозуміння, ворожнеча та несумісності, які існують до сьогодні, не мають дійсних підстав. Якщо такі й були, то вони є наслідком невластивого тлумачення Правди та суб'єктивного розуміння дійсності... Іншою причиною є небажання знати, що іншими є методи, якими послуговується наука, а зовсім інший підхід до дійсності має релігія» (С. 151–152).

Секуляризація, яка нині охопила все суспільство, є чимось зовсім новим, відмінним від секуляризму. «Це той процес, який витискає релігію з життя людини, зокрема з суспільства». В книзі «Христос і сьогодні для мене» Ортинським не тільки розглядається природа цих процесів, а й визначаються шляхи оновлення і осучаснення християнства, об'єднання і гуртування християн з метою протидії нинішнім секуляризаційним процесам.

В низці своїх праць І.Ортинський прагне заглянути у майбуття світу і християнства (Христова Благовість у часі, що гряде. – Львів, 1976; Бог нас чекає нині. – Івано-Франківськ, 1998; Де вороття? – Львів, 1999), дати своє розуміння співвідношення науки і релігії (Навколо віри. – Рим-Мюнхен-Фрайбург, Наука і таємниця. – Львів, 1998).

Проте на які б теми не розмірковував богослов-релігієзнавець Іван Ортинський, він знову і знову повертається до України, ролі церков у її поступі, бо ж, як він сам зазначає, «релігійне питання стало суттєвим стрижнем для долі нашого Краю».

На правильну розв'язку цього неодмінного питання «жде ще й по-сьогодні кожна українська людина, як і весь наш многотраждальний народ» (Стрижень українського буття. – Рим-Мюнхен, 1991; За єдність Церкви і народу. – Рим-Мюнхен-Фрайбург, 1991; Під знаменням Берестейських подій. – Рим-Фрайбург, 1993; Бог і Україна. – Львів, 1997).

Виходячи з постулату, що «насправді ж тільки віра є тією силою, енергією, тією настановою, яка робить людину людиною», І. Ортинський наголошує, що лише «наша християнська віра, яка відкриває нас до потойбічного Бога є постулатом, з якого випливає послідовне зобов'язання зустрічати нашого ближнього в самовідданій любові, віддатись на службу свого народу: йти до небесної Батьківщини через земну. Отак наш християнський світогляд стає підставою для наших національних ідеалів, поєднуючи невіддільною неминучістю релігію з нашою Батьківщиною та надаючи змаганням за визволення України та самопожертвуванню заради блага нашого народу логічного та багатозначного змісту». З таких міркувань мислитель далі робить лаконічний висновок: «Правдивий віруючий не може не бути справжнім патріотом, а правдивий патріот не може не бути справжнім, дійсним віруючим. Тільки того, хто готовий віддати своє життя за свій народ, можемо зарахувати до християнських святих» (Бог і Україна. – Львів, 1997. – С. 5). Звідси в автора слідує висновок, що «навколо релігії кружляло все життя народу. Вона і є підставою закону, джерелом моралі, усправедливленням ладу, надхненням його спрямувань, на неї спиралася уся культура та весь поступ. Вона давала світорозуміння та світовідчуття» (С. 8).

«Нерозривна єдність Української Церкви з її народом – це вичерпне пояснення, чому українські миряни, український народ, усупереч антирелігійному й антицерковному спрямуванню сучасного людства,

звертаються до релігії, до Церкви, шукаючи в них розв'язки для свого національного питання» (С. 11). І далі: «Якщо сьогодні інші народи першою зі своїх настанов не ставлять національно-державницької проблеми, бо вона в них уже розв'язана, а висувають на перше місце питання соціального, економічного чи іншого порядку, або є пройняті імперіалістичними затіями, спираючись при тому не на справжню релігію, а на спотворену, на псевдорелігію, на релігію без релігії, на облудні ідеології – то через це український народ, який ступає по лінії національно-релігійного патріотизму, не можна ніяк вважати відсталим, мовляв, він належить минувшині» (Там само).

Ортинський слушно вважає, що відокремлювати Церкву від вирішення проблем українського буття не можна: «Якщо наш народ у зворотніх пунктах своєї історії залишається надалі релігійним народом та свою долю зв'язує з дією своєї християнської Церкви, це не є наслідком заінтересованого опортунізму. Але звернення до релігії, до Церкви стає виявом щирої релігійної настояності та глибинного внутрішнього переконання, що всупереч протилежним течіям сучасного світу, саме в релігії, в Церкві знаходяться начала й підвалини для кращого завтра. До того ж, це переконання посилюється історією українського народу, для якого Церква була найвірнішим притулком, єдиною обороною, нездоланною твердиною та ударною силою в боротьбі за духовне, культурне та національне життя» (С. 15).

Іван Ортинський часто звертається до проблем реалізації на українських теренах побажань Христа, щоб «бути одно». «Постання отих відділень від однієї Христової Церкви не мали важливих та суттєвих підстав. Вони витворилися збігом різних обставин, продиктовані дуже другорядними приводами, зумовлені непричетними спонуками, викликані лукавою волею та людськими пристрастями, богословсько неправильно обгрунтовані... Для нас, українців, приодягається великою вагомістю цей розбрат в християнстві. Він бо став для нас площадкою для подій, які різко негативно відбилися на тілі нашого українського життя».

З'ясовуючи причини нещасної історії українського народу. І. Ортинський зводить їх до недостачі у порівнянні з європейцями освіти, а ще більше, як він пише: «В Україні не стало отих, хто творив би щільний та твердий осередок, який давав би українському народові ясну та далекосяжну орієнтацію. Не стало отієї провідної верстви, яка б оживляла народ в його законних та правильних стремліннях. Не маючи достатньо чільного авангарду та відповідної рушійної сили, український народ падав у культурну, політичну, духовну та церковну безперспективність» (Наші шляхи до єдності. – Рим-Мюнхен, 1993. – С. 4–5).

Своєю метою як дослідника-релігієзнавця І. Ортинський вважав викривання брехливого писання історії та спотвореного викривлення подій. «Це стосується в дуже великій мірі та дуже в наявному ступені до

історії України, – пише він в книзі «Хрищення, Хрест та харизма України». – Мабуть жодна історіографія не потерпіла так сильно від лжи, як історія України. Тому тільки коли усунуться усі маніпуляції та осягнеться терен дійсності, можна буде збагнути смисл та завдання, яке припало українському народові. Тоді також зрозуміється, чому ключі християнської Європи знаходяться в Україні» (С. 7).

Першим ворогом української історіографії був її південний сусід – Візантійська імперія. Уся українська література, всі літературні твори підлягали візантійській цензурі. Другим вагомим цензором української церковної літератури в Україні була, самозрозуміло, Москва. «Цензурою «Повісті врем'яних літ» Москва спотворила й затьмарила багато поглядів на ґрунтовні питання історії Церкви в Україні. Це стало також дуже сприятливим засобом уярмлення України» (С. 31).

Весь свій талант дослідника богослов-релігієзнавець Іван Ортинський присвятив саме викриттю різними зломислениками України її історії, дійсному описанню її подій.

Саме, враховуючи вагомість творчого богословсько-релігієзнавчого спадку Івана Ортинського, у Відділенні релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України опубліковані вибрані твори отця Івана Ортинського «Християнство в його виявах і сьогочасних проблемах». – К.: Українська асоціація релігієзнавців, 2014. – 904 с. Упорядник, науковий редактор, автор вступної статті, післямови і списку публікацій доктор філософських наук, професор Анатолій Колодний.

Видрукована нами книга вибраних творів отця Івана Ортинського для тих, хто не байдужий до християнської духовності, занепокоєний її сьогоденним станом.

Олег Шепетяк (Київ)

АНТРОПОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА СУЧАСНОГО НІМЕЦЬКОМОВНОГО БОГОСЛОВ'Я

У статті здійснений аналіз антропологічних концепцій, які сформувалися в католицькому богослов'ї німецькомовного простору в добу після Другого Ватиканського Собору. Зокрема у творах К. Ранера, Е. Корета, Й. Ратцінгера, В. Каспера. Основна ідея, виражена цими мислителями, – присутність в людському духові Божественного начала, яке визначає людську сутність, складає основу людськості, підносить людину до сфери трансцендентного та уможливорює її зв'язок з Богом.

Ключові слова: богослов'я, антропология, Ранер, Корет, Ратцінгер, Каспер.